

pregledni znanstveni članek
prejeto: 2006-03-20

UDK 332.1(497.4-14)

RAZVOJ PRIMORSKE REGIJE V KONTEKSTU NOVE EKONOMIJE. SOCIOLOŠKA ANALIZA TRAJNOSTNIH EKONOMSKO-PROSTORSKIH RAZVOJNIH PERSPEKTIV

Blaž LENARČIČ

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Inštitut za družbene vede, Center za teoretsko sociologijo,
SI-1000 Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5
e-mail: blaz.lenarcic@fdv.uni-lj.si

IZVLEČEK

V članku preučujemo morebitni nadaljnji razvoj Primorske regije z vidika nove ekonomije. V ta namen najprej opredelimo pojma nova ekonomija in delavci s posebnimi znanji (knowledge workers), nato pa ju povežemo s konceptom lokalnih ugodnosti (amenities). V drugem delu prispevka analiziramo Primorsko regijo z vidika predstavljenih lokalnih ugodnosti, pri čemer se osredotočimo na Koper z okolico.

Ključne besede: lokalne ugodnosti, nova ekonomija, delavci s posebnimi znanji, trajnostni razvoj, Primorska regija

DEVELOPMENT OF THE PRIMORSKA REGION IN THE CONTEXT OF A NEW ECONOMY: A SOCIOLOGICAL ANALYSIS OF SUSTAINABLE ECONOMIC-SPATIAL DEVELOPMENT PERSPECTIVES

SUMMARY

The article presents an analysis of the Primorska region's further possible development from the point of view of a new economy. To this purpose the article first defines the terms 'new economy' and 'knowledge workers,' proceeding to connect them with the concept of local amenities. The second part of the article analyzes the Primorska region from the viewpoint of the amenities presented, focussing on Koper and its surroundings.

Key words: amenities, new economy, knowledge workers, sustainable development, Primorska region

UVOD

Podobno kot v fiziki prostor ne more biti definiran zunaj dinamike materije, v družbeni teoriji prostor ne more biti definiran zunaj družbenih praks. To pomeni, da je prostor neizogibno ozadje družbenih odnosov in procesov, kajti če bi ga popolnoma izločili iz tovrstnih dogajanj, bi kot tak postal *prazna danost* (Mlinar, 1990). Zato smo skozi vso človeško zgodovino priča procesom oblikovanja prostora in vplivanja nanj zato, da bi kar najbolje služil željam in potrebam ljudi. "Urejevalni in načrtovalski posegi v prostor zadevajo najvišje državne interese, obenem pa neposredno določajo tudi individualne, najbolj osebne usode" (Kos, 2002, 16).

Pri prostorskem načrtovanju je nujno treba upoštevati, da so življenjski slogi posameznikov močno povezani z bivalnim okoljem in ekonomsko bazo, iz katere izvirajo. To prihaja še toliko bolj do izraza v današnjem obdobju nove ekonomije¹ (za razliko od stare – fordistične ekonomije), ko je kakovost okolja postala pomembna ne samo kot cilj *per se*, ampak kot prvi pogoj za privabljanje delavcev s posebnimi znanji (*knowledge workers*). Ti posamezniki so gonilna sila nove ekonomije, obenem pa so prefinjeni potrošniki krajev.

V opisanem kontekstu smo v današnji družbi priča premiku ekonomske tekmovalne prednosti od lokacije v bližini virov surovega materiala in trga (stara ekonomija) k sposobnostim ustvariti, privlačiti in zadržati delavce s posebnimi znanji (nova ekonomija). "Povečana tekmovalnost med kraji, da bi pritegnili kapital in tudi "pravo vrsto" ljudi (npr. bogate in vplivne), *povečuje pestrost posameznih prostorskih območij v okviru sicer vse večje homogenosti* mednarodne izmenjave" (Mlinar, 1994, 103). To je vzrok, da so mesta, ki želijo (p)ostati ekonomsko uspešna, pričela gledati na lastno okolje kot na vir ekonomske tekmovalnosti in s tem namenom sprejemajo ukrepe, ki med drugim spodbujajo trajnostni razvoj.

Kos (2002) poudarja, da je kakovosten prostor bistveni dejavnik kakovosti življenja posameznikov. Nedomno pa je zelo težko določiti splošno sprejemljiva operativna merila za presojo kakovosti prostora – še posebej v obdobju postfordizma. V današnjem obdobju je namreč otežena konsenzualna presoja kakovosti (v

našem primeru) prostora. Kot je bilo že uvodoma omejeno, so v zadnjem času prišle v ospredje prostorske kakovosti, ki niso neposredno ekonomsko instrumentalne (Florida, 2002), ampak kljub temu močno vplivajo na dojetanje, kot tudi na vrednotenje prostora. Če uporabimo sociološki pojasnjevalni aparat, lahko rečemo, da prihajajo v ospredje dejavniki, ki neosebni prostor spreminjajo v kraj, oz. kot to poimenuje Hočevar (2000), *prizorišče*. Iz raziskave, ki sta jo izvedla Kotkin in DeVol (2001), je razvidno, da ima na področju lokalnih ugodnosti (*amenities*), ki (kot bomo pokazali v nadaljevanju) v današnjem obdobju vplivajo na lokacijsko odločitev podjetij, najpomembnejše mesto kakovost življenja, sledi pa ji prisotnost delavcev s posebnimi znanji. "Kakovost življenja postaja središčna kategorija in merilo družbenega razvoja" (Kos, 2002, 33).

Primorska regija v nadaljnjem ekonomskem razvoju med drugim načrtuje razvoj tudi na področju nove ekonomije. V ta namenom so bile že vzpostavljene ustanove, s pomočjo katerih se bodo vzpostavili mehanizmi za hitreše nastajanje novih regijskih podjetij, kot tudi za podporo razvoja že obstoječih, ki svoje poslovne priložnosti iščejo na področju razvoja in trženja novih tehnologij ter tehnološko naprednejših izdelkov in storitev. Te ustanove s svojim delovanjem prispevajo k pospeševanju podjetništva, regionalnega razvoja in zaposlovanja vrhunskih kadrov v regiji. Vendar pa, kot bo razvidno v nadaljevanju, sama vzpostavitev tovrstnih ustanov zaradi specifičnih lastnosti delovne sile nove ekonomije (še) ni dovolj. Na takšnih temeljih bomo v prispevku poizkusili opredeliti smer morebitnega nadaljnega ekonomsko-prostorskega razvoja Primorske regije v kontekstu nove ekonomije. Obravnavana tematika med drugim posega na področje družbenih in človeških virov, ki omogočajo mobilizacijo lokalnih oz. regionalnih ekonomsko-razvojnih potencialov Obale, zaradi česar je aktualna tudi z vidika Lizbonske strategije.

Prispevek je v grobem razdeljen na dva dela. V prvem teoretskem delu opredeljujemo novo ekonomijo, delavce s posebnimi znanji (*knowledge workers*) in koncept lokalnih ugodnosti (*amenities*). S tem je vzpostavljen okvir za drugi, bolj praktični del prispevka, v katerem je pozornost usmerjena na primorsko regijo in lokalne ugodnosti, ki jih ponuja.

1 Po mnenju Castellsa (2001) značilnosti digitalne ekonomije počasi preoblikujejo staro (fordistično) ekonomijo v novo (postfordistično), kar pomeni, da je nova ekonomija sestavljena iz elementov stare in digitalne ekonomije. V splošnem je digitalna ekonomija opredeljena kot poslovanje prek medmrežja oziroma katere izmed storitev, ki jih medmrežje omogoča. Vendar je takšna definicija preozka. Brynjolfsson in Kahin (2000) opozarjata, da se termin digitalna ekonomija nanaša na širšo (zaenkrat še) neprepoznavno preobrazbo vseh sektorjev ekonomije, ki jo omogočajo digitalizacija informacij in različne storitve medmrežja. Pojem digitalna ekonomija je zelo kompleksen in širok in prav zaradi takšne nezmožnosti natančnega definiranja in opredeljevanja digitalne ekonomije ostaja rast digitalnega poslovanja v uradnih statistikah v veliki meri nedefinirana in s tem tudi neprepoznavna. Trenutno lahko termin digitalna ekonomija opredelimo kot del širšega spektra sprememb v strukturi poslovanja gospodarskih subjektov, ki se je širil na področju informacijskih tehnologij skozi več desetletij (od prvih računalnikov med leti 1940–45 naprej).

PROSTOR IN NAČIN PROIZVODNJE

Prostor in tehnološki razvoj sta med seboj zelo tesno povezana, kar med drugim nedvomno potrjuje tudi zgodovina razvoja človeške družbe. V vsakem stadiju družbenega razvoja se kot odraz stopnje tehnološkega razvoja pojavljajo različna infrastruktura, bivalno okolje, kraji, zgradbe ipd., ki oblikujejo značilno podobo prostora. Takšen način razmišljanja nas nujno privede do ugotovitev, ki jih je poudarjal že Lefebvre (2000), in sicer da je prostor vedno močno povezan s prevladujočim načinom proizvodnje v družbi. To pa pomeni, da moramo, če želimo razumeti določen družbeni prostor, najprej razumeti način proizvodnje, ki prevladuje v tej družbi. "Tehnološki produkti in procesi sicer vplivajo na okolje neodvisno od posebnosti družbenih odnosov, toda ne smemo pozabiti, da je vsaka tehnologija tudi družbeni konstrukt, družbeno posredovana, da so jo ustvarili ljudje v določenem času in prostoru, da tehnologije nastajajo in se uporabljajo v okviru določene produkcije in potrošnje" (Kim, 2004, 9). Torej vsaka družba oz. vsak način proizvodnje ustvarja svoj lastni prostor. Zato prehod od enega načina proizvodnje k drugemu pomeni tudi prehod iz ene vrste prostora v drugo, pri čemer prejšnji prostor služi za izhodišče novemu. V tem smislu je družba v obdobju industrijske revolucije ustvarila prostor, ki je bil sestavljen iz elementov prejšnjega prostora (ceste, zgradbe ipd.) in novih pridobitev (tovarne, nova prevozna sredstva ipd.). Prostor, ustvarjen v obdobju industrijske revolucije, je bil nadgrajen v obdobju stare ekonomije oz. fordizma. Nov način množične standardizirane proizvodnje in množične potrošnje je ustvaril specifični prostor, ki je s svojimi elementi pripeljal fordizem do razcveta. Prava "prostorska revolucija" pa se dogaja v obdobju nove ekonomije oz. postfordizma, ko informacija postaja najpomembnejši "gradbeni element", iz katerega so več ali manj sestavljeni vsi družbeni procesi in organizacije. Na takšni podlagi kapitalizem in neokapitalizem v kombinaciji z novimi informacijsko-telekomunikacijskimi tehnologijami (IKT) ustvarjajo prostor, ki je v prvi vrsti namenjen hitremu prenosu informacij in ga Castells (2001; 1996) imenuje prostor tokov (*space of flows*). S prostorom tokov Castells (1996) razume materialne razvrstitve, ki omogočajo simultanost družbenih praks brez teritorialne omejenosti. Zanj to ni samo elektronski prostor, prav tako pa ga ne enači s kibernetičnim prostorom.² Po Castellsu (1996) je kibernetični prostor le komponenta prostora tokov, kajti prostor tokov v prvi vrsti sestavljajo tehnološka infrastruktura, informacijski sistemi, telekomunikacije itd. Zaradi družbenih sprememb, ki smo jim priča v zadnjih desetletjih, smo po

Castellsu (1996) vstopili v nov tip družbe, ki jo opredeli kot družbo tokov (*the flow society*). V tej družbi so materialne osnove vseh procesov sestavljene iz tokov, moč in blaginja sta organizirana v globalnem omrežju, prek katerega potekajo asimetrični tokovi informacij.

Omenjene spremembe pomembno zaznamujejo tudi svetovno ekonomijo. Prvo spremembo predstavlja zmanjšanje pomena proizvodnje surovih materialov in kmetijskih proizvodov. Druga sprememba zajema spremembe v zaposlovanju manufakturnih delavcev, ki postajajo močno nepovezani s proizvodnimi trendi v tej panogi. Tretjo spremembo pa predstavlja tok kapitala, ki je postal gonilna sila svetovne ekonomije. Kot ugotavljata Graham in Marvin (2001), današnja urbana ekonomija teži k temu, da bi primarno temeljila na storitvah potrošnje, kot so: prosti čas, trgovina, distribucija, procesiranje informacij in "simbolnih dobrin". Zaradi tega se v jedro nove ekonomije uvršča znanje in inovacijske kapacitete človeškega kapitala, ki so tudi ključni vir prednosti pri tekmovanju med posameznimi mesti, industrijami, podjetji ipd. "Podjetja so spoznala, da je gonilo nove ekonomije človeški kapital /.../" (Florida, 2000, 3).

Izredna dinamičnost nove ekonomije daje velik pomen (kreativnim) idejam, kajti ekonomski uspeh zagotavljajo raziskave, nova odkritja in inovacije. To pomeni, da tovrstna ekonomija vse bolj temelji na intelektualnih prednostih (raziskovanje, intelektualna lastnina in odnosi s strankami) in vse manj na fizičnih prednostih (zgradbe, transport in stroji), ki so bile pomembne v prejšnjih ekonomskih obdobjih.

Takšni premiki v današnji družbi so povzročili, da so kraji pomembni bolj kot kdajkoli prej v zgodovini. Podjetja morajo namreč locirati "možgane" svoje proizvodnje na kompleksne oz. kreativne lokacije, ki vsebujejo kritično maso tekmecev, raznovrstnih storitev, strank, delavcev s posebnimi znanji, izobraževalne in raziskovalne ustanove ter ne nazadnje tudi želeno kakovost življenja. Poznavanje strategij o tem, kako ustvariti takšne tekmovalne prednosti, je postalo strateško pomembno tako za podjetja, kot tudi za mesta, ki želijo (p)ostati uspešna v novi ekonomiji.

DELAVCI S POSEBNIMI ZNANJI IN KONCEPT LOKALNIH UGODNOSTI

Pojav novega delovnega razreda (znanega tudi kot zlati ovratniki) je posledica novih načinov dela, omrežij, novih IKT in sodobnih družbeno-ekonomskih trendov. Svet, ki je povezan z novimi IKT, spreminja vlogo delavcev v vseh ekonomskih sektorjih. Poleg tega se zaradi uporabe novih proizvodnih tehnologij od delavcev brez-

2 Kibernetični prostor lahko zelo poenostavljeno opišem kot prostor, v katerem delujemo vsakič, ko brskamo po svetovnem spletu, wapu, beremo elektronsko pošto, igramo igrice na računalniku, GSM-telefonu ipd.

pogojno pričakuje, da opravljajo kompleksne in zahtevne naloge, ki zahtevajo razmišljanje, razumevanje, nenehno usvajanje novega znanja in hitro reševanje problemov. Nova ekonomija nikakor ne more delovati brez delavcev, ki so sposobni upravljati in delati z novimi IKT in informacijami. Tovrstna delovna sila mora biti visoko izobražena, poleg tega pa tudi sposobna dajati (nadaljnje) pobude, kajti ponovno poudarjamo, da so kreativne ideje v obdobju nove ekonomije najpomembnejša sestavina ekonomskega uspeha podjetja, mesta ali regije. Posledica tega je, da se v današnji družbi pojavlja nov družbeni razred,³ ki ga v večini definira kreativno delo.

Delavci s posebnimi znanji uporabljajo svoje znanje in inteligenco za pretvarjanje idej v proizvode, storitve ali procese. Njihova bistvena značilnost je, da lahko neštetokrat prodajo svoje znanje. Skratka, če se izrazimo v preprostem jeziku, delavci s posebnimi znanji proizvajajo ekonomsko vrednost s pomočjo glave in ne s pomočjo rok.

Stereotipe, ki označujejo delavce s posebnimi znanji kot z delom obsedene in pohlepne ljudi, vedno bolj izpodrivajo spoznanja, da je zanje zelo pomemben življenjski slog, ki ga živijo. Zaradi tega se tovrstni delavci ne naseljujejo več, tako kot je to veljalo v obdobju stare ekonomije, tam, kjer so locirana njim ekonomsko zanimiva podjetja. V obdobju nove ekonomije podjetja sledijo delavcem s posebnimi znanji, ti pa sledijo lokalnim ugodnostim s področja svojega življenjskega sloga. Takšne spremembe potrjujejo tuje empirične raziskave (Florida, Gates, 2001; Florida, 2000a), katerih rezultati kažejo, da je možnost izbire za zadovoljevanje potreb raznovrstnih življenjskih slogov postavila mesta, kot so San Francisco, Seattle, Boston, Austin itd., na vrh lestvice ponudbe raznovrstnih lokalnih ugodnosti in posledično tudi v svetovno uspešna mesta na področju nove ekonomije.

Ker so delavci s posebnimi znanji gonilo nove ekonomije, jih morajo urbani kraji, ki želijo pridobiti oz. obdržati ekonomsko prednost, privabiti oz. obdržati v svojem okolju. Pri tem je treba upoštevati, da tovrstni delavci v procesu izbire kraja za bivanje in delo iščejo ravnotežje med ekonomskimi priložnostmi, ki jih določen kraj nudi, in med potrebami, ki jih zahteva njihov življenjski slog. Torej v nasprotju z delovno silo stare ekonomije delavci s posebnimi znanji izbirajo svoje bivalno in delovno okolje predvsem na podlagi življenjskega sloga. Zato so pri njihovem privabljanju v določena mesta in regije v večini primerov od ekonomskih dejavnikov pomembnejši dejavniki življenjskega sloga. Do takšnih ugotovitev je v svojih empiričnih raziskavah

prišel Florida (2000a), ki poudarja, da se izbire življenjskega stila delavcev s posebnimi znanji bistveno razlikujejo od tovrstnih izbir delovne sile iz obdobja stare ekonomije. Ena izmed pomembnejših razlik je, da so delavci s posebnimi znanji aktivni in se ukvarjajo z aktivnostmi na prostem, medtem ko je za delovno silo v obdobju stare ekonomije značilno le pasivno opazovanje npr. športnih prireditev na prostem. To potrjujejo tudi rezultati raziskav (Florida, 2000a), ki kažejo, da ni jasne povezave med delavci s posebnimi znanji ter z velikimi kulturnimi dogodki in s profesionalnim športom, kot jih je poudarjala stara ekonomija (simfonija, opera, muzeji, galerije, športna tekmovanja v dvoranah in na stadionih ipd.). Zaradi stresnega dela in naporega urnika delavcev s posebnimi znanji so lokalne ugodnosti, ki jim ustrezajo, povezane z aktivnim (povečini adrenalinskim) preživljanjem prostega časa. V tem smislu delavci s posebnimi znanji iščejo predvsem kraje, v katerih je bogata ponudba (adrenalinskih) aktivnosti na prostem. V povpraševanju te delovne sile po tovrstnih lokalnih ugodnostih se nahajajo tudi možnosti za razvoj manjših urbanih krajev in regij, ki do sedaj niso vsebovale lokalnih ugodnosti, zanimivih za ekonomske akterje.

Mesta, ki v današnjem obdobju želijo (p)ostati ekonomsko uspešna, v prvi vrsti razmišljajo, kako bi zagotovila lokalne ugodnosti, s pomočjo katerih bi (p)ostala privlačnejša za delavce s posebnimi znanji in s tem posledično tudi za visokotehnoška podjetja. Glavne lokalne ugodnosti, ki jih takšna mesta ponujajo delavcem s posebnimi znanji, so naslednje:

- poceni življenje,
- kakovostna ponudba zdravstvenih storitev,
- široka izbira rekreacijskih možnosti na prostem,
- ugodne prometne povezave,
- širokopasovna omrežja za uporabo novih IKT
- bližina dobrih univerz in izobraževalnih ustanov,
- bližina narave (gore, gozdovi, reke, nacionalni parki, plaže, morje, jezera itd.),
- živahno nočno življenje,
- občutek za skupnost,
- prijaznost meščanov,
- čistoča,
- novograjeni predeli mesta.

Te zahteve uvrščamo med lokalne ugodnosti, ki jih opredeljujemo kot lastnosti določenega kraja, po katerih se ta kraj razlikuje od ostalih, obenem pa mu dajejo posebno, bodisi instrumentalno bodisi refleksivno vrednost v očeh določene populacije ljudi. Lokalne ugodnosti so lahko proizvod narave (na primer podnebje) ali družbe oz. kulture (na primer ugodne prometne pove-

3 Machlup in Reich imenujeta pripadnike tega razreda simbolni analitiki (*symbolic analysts*), Drucker pa delavci s posebnimi znanji (*knowledge workers*). V zadnjem času pa se v medijih pojavlja tudi izraz *nematerialni delavci*. V tem prispevku uporabljamo enak, vendar poslovenjen, izraz kot Drucker.

zave). Skratka, lokalne ugodnosti spreminjajo neosebni prostor v kraj. Kot je bilo že omenjeno, kraje, ki vsebujejo lokalne ugodnosti, enačimo s Hočevarjevim (2000) konceptom reflektivnih urbanih krajev oziroma prizorišč, s katerimi pojmuje celoto funkcijskih, simbolno-pomenskih, formalno-oblikovnih razsežnosti performativnega delovanja in določen način družbene (re)produkcije prostorov v mestu. Hočevar (2000) namreč v najširšem smislu definira prizorišče kot vsak odprti ali zaprti javni mestni prostor (trg, ulica, dvorišče, lokal, restavracija ipd.) in zasebni prostor, s pretežno javnim dostopom oziroma pristopom, ter kot vsakršno obliko prostorske situacijske postavitve na kateremkoli območju v mestu, ki ima v različnih kontekstih minimalne občasne ali trajnejše lastnosti krajevnosti.

V literaturi nismo zasledili, da bi kateri izmed avtorjev na kakršenkoli način razvrščal lokalne ugodnosti. Ker so lahko lokalne ugodnosti rezultat dogajanj v naravi in družbi oziroma kulturi, jih v splošnem delimo na naravne in družbeno-kulturne lokalne ugodnosti. Vendar v današnjem obdobju družbeno delovanje močno vpliva na vsa področja urbanega in naravnega okolja (podnebje, čistoča voda, zraka itd.) kar pomeni, da ne moremo postaviti stroge meje med naravnimi in družbeno-kulturnimi lokalnimi ugodnostmi. Zato vse lokalne ugodnosti, ki jih obravnavamo na tem mestu, uvrščamo med družbeno-kulturne lokalne ugodnosti, te pa dalje razvrščamo na naslednja pomembnejša področja:

- lokalne ugodnosti s področja kakovosti naravnega okolja,
- rekreacija na prostem,
- družbeno-kulturna raznovrstnost,
- nočno življenje in kulturno dogajanje,
- bližina izobraževalnih ustanov,
- ugodne prometne povezave in infrastruktura novih IKT.

Iz do sedaj napisanega je razvidno, da smo v obdobju nove ekonomije pričali velikim spremembam vzorcev ekonomske lokacije, ki močno vplivajo na prostorsko strukturo, procese in dinamiko urbanih krajev. Temelj delovanja nove ekonomije so namreč tokovi informacij in znanja, kar pomeni, da so lahko ekonomske aktivnosti locirane kjerkoli. V tem smislu tudi Borja in Castells (1997) navajata ugotovitve študij o industrijskih prostorih, ki so pokazale, da je geografska posebnost proizvodnega procesa določena s specifičnimi posebnostmi delovne sile ter z družbenimi in okoljskimi značilnostmi, ki so rezultat življenjskih pogojev vseh segmentov te delovne sile.

Predstavljene ugotovitve so v nasprotju s trditvami, da je lokacija zaradi časovno-prostorskega krčenja oziroma vse šibkejšega upora prostora (Mlinar, 1994) vse

manj pomembna.⁴ Ravno nasprotno, "bolj ko prostorske ovire oziroma nezadostna *dostopnost* izginjajo, bolj postajamo občutljivi za to, kaj dejansko vsebujejo posamezni prostori" (Hočevar, 2000, 37). Ta prostorska občutljivost se najbolj kaže prav pri delavcih s posebnimi znanji, ki pri izbiri kraja bivanja in dela tehtajo med lastnimi ekonomskimi interesi in merili kakovosti bivanja, pri čemer jim ravno zavedanje, da imajo veliko priložnosti za delo daje tudi veliko možnost izbire med različnimi mesti.

LOKALNE UGODNOSTI NA PRIMERU PRIMORSKE REGIJE

Na podlagi predstavljenih svetovnih trendov v nadaljevanju prispevka analiziramo trenutno stopnjo "ponudbe" lokalnih ugodnosti primorske regije. Pri tem nas zanima predvsem, v kolikšni meri so izkoriščene trenutne lokalne ugodnosti in kakšen je njihov morda še neizkoriščen potencial. Na tem mestu moramo izpostaviti, da gre za prvi poizkus tovrstne analize v slovenskem prostoru, zaradi česar je v prispevku nekoliko bolj poudarjen teoretski in ne empirični okvir. Vseeno pa bodo predstavljena dejstva in ideje lahko služili kot izhodišče nadaljnjemu (empiričnemu) raziskovanju v tej smeri.

Za metodološko veljavnost in zanesljivost raziskovanja lokalnih ugodnosti bi te morali primerjati s količino delavcev s posebnimi znanji v regiji, kot je to izvedel Richard Florida (2000a). Takšen način raziskovanja bi bil na tem mestu nedvomno zaželen in legitimen, vendar zaradi kompleksnosti, ki jih tovrstne meritve zahtevajo, tega nismo storili. Kot metodološki okvir naše analize bo služila kombinacija kvantitativne in kvalitativne raziskovalne metode. Pri tem bomo uporabili empirične podatke javnomnenjske raziskave *Od nos prebivalcev Obale do naravnega okolja* (Pinter et al., 2006), medtem ko bo večji del analize obsegal kvalitativno raziskovanje. Ker bi takšna analiza celotne obalne regije močno preseгла okvire tega prispevka, bomo dali poudarek Kopru, največjemu mestu Slovenskega primorja. Poleg tega, da ima Koper zaradi svoje velikosti in ekonomskega položaja največji vpliv na vsestranski razvoj primorske regije, je vzrok, da smo ga izbrali, tudi v tem, da se v teoretskem delu predstavljene lokalne ugodnosti skladajo z elementi Strategije prostorskega razvoja Mestne občine Koper. "*Namen strategije prostorskega razvoja Mestne občine Koper je tako zagotoviti doseganje vzdržnega prostorskega razvoja, ustrezno okolje za razvoj endogenih razvojnih gospodarskih, družbenih, okoljskih in kulturnih potencialov, usklajenost in oblikovanje prostorskih sinergij gospodarskih,*

4 Nekateri avtorji (A. Toffler, M. Dertouzos in F. Cairncross) lokacijsko fleksibilnost razumejo kot konec razdalj (*death of distance*).

družbenih in okoljskih razvojnih vidikov v prostoru, ustvarjanje pogojev za sobivanje različnih akterjev v prostoru ter pripravo izhodišč za koordinacijo različnih razvojnih interesov, usklajevanje razvojnih potreb z varstvenimi zahtevami na zakonsko predpisan način, ohranitev naravnih potencialov in potencialov kulturne dediščine, grajenje lokalne in regionalne identitete, povezane z naravnimi in ustvarjenimi vsebinami prostora /.../" (MO Koper, 2006a).

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA KAKOVOSTI OKOLJA

Lokalne ugodnosti tega področja se nanašajo predvsem na kakovost zraka, vode in pokrajine, ugodno podnebje, bližino neokrnjene narave ipd. V kontekstu kakovosti okolja je pomemben (ne pa tudi objektivni⁵) podatek (Pinter et al., 2006), da se večina Primorcev v svojem bivalnem okolju ne čuti ogroženih s strani onesnaženosti zraka, pitne vode, morja in rek, hrupa ter industrijskih odpadkov. Neproblematičnost kakovosti zraka na Obali so potrdile meritve strokovnjakov (Žlebir, 2005), česar pa za ekološko neoporečnost morja ne bi mogli trditi. Po ugotovitvah Poročila o stanju okolja v Mestni občini Koper (MO Koper, 2006b) je obmorski prostor z zaledjem povodij ekološko obremenjen, prav tako je zelo obremenjeno slovensko morje, kar pomeni, da je naše morje že na kritični meji samočistilne sposobnosti.

V primorski regiji je ogrožena tudi ohranjenost narave, in sicer zaradi hitrega ekonomskega razvoja, in močne koncentracije prebivalstva na majhnem, ekološko izredno občutljivem prostoru. Kljub temu pa zaledje mesta ponuja širša naravno ohranjena območja, ki jih v večini obsegajo naravni parki, rezervati, spomeniki ipd. (npr. Sečoveljske soline, Rt Madona, Strunjan, Rastišče Pozejdonke, Debeli rtič), poleg tega so to najbolj vsestranski varstveni sistemi in temeljijo na strokovnem upravljanju. Z našega vidika je pomembno, da ta območja nudijo številne praktične in ekonomsko utemeljene podlage sonaravnega razvoja, česar se pa v obalnih občinah ne zavedajo v dovolj veliki meri, saj "zavarovana območja niso dovolj vključena v programe turističnih organizacij – zdi se, da te v zavarovanih območjih ne vidijo priložnosti za popestritev bivanja gostov oziroma tržnih priložnosti" (Špendl, 2001, 4).

Empirični podatki (tabela 1) kažejo, da sta nemadeževano okolje in ohranjena kulturna dediščina dve izmed pomembnejših vrednot Primorcev, kar se sklada z lokalnimi ugodnostmi s področja kakovosti okolja. Torej je tako z vidika prebivalcev občine, kot z

vidika nadaljnega ekonomskega razvoja regije razvijanje tovrstnih lokalnih ugodnosti smotrno in zaželeno početje.

Tabela 1: Ocena pomembnosti varovanja naravnega okolja (Pinter et al., 2006).

Table 1: Estimation of the importance of the preservation of the natural environment (Pinter et al., 2006).

	$f_{(i)}$	%
Sploh ni pomembno	1	0,1
Ni pomembno	6	0,8
Ni niti pomembno, niti nepomembno	27	3,6
Je pomembno	52	6,8
Je zelo pomembno	673	88,6
Brez odgovora, ne vem	1	0,1
Skupaj	760	100,0

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA REKREACIJE NA PROSTEM

Med tovrstne lokalne ugodnosti uvrščamo možnosti aktivnega športnega udejstvovanja na prostem z urejeno potrebno infrastrukturo (kopališča, tekaške proge, kolesarski poligoni, urejene plezalne stene ipd.). Kot smo predhodno poudarili, v obdobju nove ekonomije posamezniki ne želijo biti le pasivni opazovalci, kot so bili delavci v obdobju stare ekonomije, ampak želijo aktivno sodelovati pri različnih dogodkih in aktivnostih. Ta želja pride do izraza zlasti pri športnih in rekreativnih aktivnostih. Pomembnost rekreacije med prebivalci primorske regije potrjujejo tudi podatki (tabela 2), ki kažejo, da se 31,8% vprašanim zdi, da je nadaljnje razvijanje športa in rekreacije pomembno oz. zelo pomembno (50,3%).

Nesporno dejstvo je, da naravno okolje v okolici Kopra obsega vrsto potencialnih lokalnih ugodnosti s področja rekreacije na prostem, vendar (žal) večina še ni (dovolj) izkoriščena. Na primer: "Želja občanov Kopra je, da bi bilo območje Škocjanskega zatoka odprto za obiskovalce in da bi imelo funkcijo rekreacijskih površin" (Špendl, 2001, 4), vendar se do sedaj ni v zvezi s tem še nič zgodilo. Lokalne oblasti bi lahko v določeni meri kot kraj za rekreacijo izkoristile tudi območje, ki je predvideno za krajinski park Dragonja. To območje postaja vedno privlačnejše za turizem in rekreacijo tako za prebivalce slovenske Istre kot za prebivalce ostale Slovenije ter sosednjih dežel (Italija in Hrvaška). Po ugotovitvah Hrabarjeve in sodelavcev (2003) bi bila v

5 "Prebivalci slovenske Istre so srednje dobro seznanjeni s problemi varstva okolja. /.../ Nobeden od medijev se načrtno ne ukvarja (npr. z redno rubriko) z okoljem" (MO Koper, 2006c).

Tabela 2: Menite, da bi bilo treba v prihodnosti, recimo v prihodnjih 5 letih, na Primorskem intenzivno razvijati šport in rekreacijo? (Pinter et al., 2006).

Table 2: In your opinion, should the Primorska region in the future, say in the next 5 years, be working on intensive development in the area of sports and recreation? (Pinter et al., 2006).

	$f_{(i)}$	%
Sploh se mi ne zdi pomembno	12	1,6
Se mi ne zdi pomembno	21	2,8
Se mi ne zdi pomembno, niti nepomembno	94	12,4
Zdi se mi pomembno	242	31,8
Zelo se mi zdi pomembno	382	50,3
Brez odgovora, ne vem	9	1,2
Skupaj	760	100,0

predvidenem krajinskem parku Dragonja primerna turistična usmeritev predvsem v aktivnosti, kot sta na primer kolesarjenje in konjeništvu. Tovrstne oblike rekreacije pomenijo tudi priložnost za razvoj lokalnega območja, vendar pri tem opozarja, da morajo biti aktivnosti nujno uravnotežene z naravnimi vrednotami in kulturno dediščino.

Zaradi bližine morja ponuja primorska regija tudi vrsto vodnih aktivnosti (jadranje, plavanje, potapljanje in ostali vodni športi). Izvajanje teh aktivnosti nujno potrebuje urejen prostor na morju, kar zaradi majhnosti slovenskega morja in vrste ostalih aktivnosti, ki potekajo na njem (ribolov, ladjedelnic, luka, potniški promet itd.), predstavlja oviro. Ta problem bi v določeni meri lahko rešili z umetnim otokom. V zadnjem času so namreč vse glasnejše pobude za izgradnjo otoka pred Izolo, na katerem so si načrtovalci nekoliko ambiciozno zamislili postavitve učinkovite čistilne naprave, ureditev turistične, rekreacijske in sprostitvene površine, upravno stavbo, Upravo RS za pomorstvo, botanični vrt, krajevno pristanišče ipd. Rešitev omenjene težave v nekoliko realnejših okvirih pa je souporaba bližnje hrvaške in italijanske obale oz. morja.

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA BLIŽINE IZOBRAŽEVALNIH USTANOV

Središča nove ekonomije so v večini primerov v bližini ali pa v samih večjih univerzitetnih naseljih. Univerzitetna območja ne zagotavljajo le veliko primerne kadra (delavci s posebnimi znanji), ampak so to tudi območja izrazite družbeno-kulturne raznovrstnosti in tolerantnosti (glej naslednje podpoglavje). S pomočjo omenjenih lastnosti univerzitetna središča ustvarjajo okolje, ki spodbuja tehnološke inovacije in podjetništvo. Najpogosteje omenjena primera svetovno znanih mest

na področju nove ekonomije, ki sta v največji meri uspela prav zaradi bližnjih univerz, sta Silicijeva dolina in Austin.

Poleg različnih izobraževalnih ustanov ima v Kopru sedež tudi Univerza na Primorskem, ki se zaenkrat nekoliko bolj nagiba v humanistično oz. družboslovno smer, v prihodnosti pa načrtuje širitev tudi na naravoslovna področja. Slednja trenutno pokrivata dve izobraževalni središči, ki se nahajata v bližini Kopra, in sicer Trst in Nova Gorica.

Kljub relativno pestri obstoječi ponudbi izobraževalne in študijske dejavnosti rezultati raziskave kažejo (tabela 3), da večina prebivalcev Slovenskega primorja meni, da je v regiji zelo pomembno nadaljnje intenzivno razvijanje tovrstnih dejavnosti.

Tabela 3: Menite, da bi bilo treba v prihodnosti, recimo v prihodnjih 5 letih, na Primorskem intenzivno razvijati izobraževalno in študijsko dejavnost? (Pinter et al., 2006).

Table 3: In your opinion, should the Primorska region in the future, say in the next 5 years, be working on intensive development in the area of education and study activities? (Pinter et al., 2006).

	$f_{(i)}$	%
Sploh se mi ne zdi pomembno	9	1,2
Se mi ne zdi pomembno	14	1,8
Se mi ne zdi pomembno, niti nepomembno	72	9,5
Zdi se mi pomembno	210	27,6
Zelo se mi zdi pomembno	446	58,7
Brez odgovora, ne vem	9	1,2
Skupaj	760	100,0

Na tem mestu je treba omeniti tudi Univerzitetni inkubator, ki sta ga na podlagi vzorov iz tujine skupaj ustanovili Univerza na Primorskem in Visoka šola za podjetništvo. To je eden izmed projektov, s katerimi želi Univerza spodbuditi prenos akademskega znanja v prakso in omogočiti študentom in lokalnemu prebivalstvu, da se sami preizkusijo pri realizaciji svojih zamisli z ustanovitvijo lastnih podjetij. Skratka, glavni namen projekta je spodbujanje izmeničnega transfera znanja med akademsko in gospodarsko sfero.

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA DRUŽBENO-KULTURNE RAZNOVRSTNOSTI

Družbeno-kulturna raznovrstnost je z vidika inovacij v novi ekonomiji po mnenju večine analitikov (Jacobs, 1992; Waits, 2001; Florida, 2002; 2000; 2000a; Florida, Gates, 2001; Florida, Youl Lee, 2001; Arora, Florida et al., 2000) ključnega pomena. To dejstvo utemeljujejo s

tem, da je kreativna inovacija v novi ekonomiji skupni proizvod človeškega kapitala in družbeno-kulturne raznovrstnosti. S tem ko odprtost k družbeno-kulturni raznovrstnosti odpravlja ovire pri vstopu človeškega kapitala v določeno mesto, deluje z namenom povečanja lokalnih prednosti v smislu privlačnosti visokokakovostnega človeškega kapitala, hkrati pa tudi povečuje bazen novih potencialnih idej ter pospešuje hitrost izmenjave informacij in znanja.

Glavna naloga mest oz. regij je gotovo v tem, da poiščejo način, s katerim bi učinkovito povezala skupaj tisto, kar Florida (2002) imenuje 3-T (tehnologija, talent, toleranca), in s tem pridobila prednosti pred ostalimi kraji. Brez dvoma je veliko urbanih krajev sposobnih na podlagi lokalnih ugodnosti privabiti delavce s posebnimi znanji, večjo težavo pa predstavlja učinkovito medsebojno povezovanje prej omenjenih komponent, ki bi napravile mesta za uspešna središča nove ekonomije oziroma kraje z močnim intelektualnim kapitalom, v katerih se ideje svobodno izmenjujejo med ljudmi.

Po teoriji Floride in Gatesa (2001) privlačijo ljudi, ki se ukvarjajo z novo ekonomijo oz. z visokotehnološko industrijo, kraji, znani po družbeno-kulturni raznovrstnosti in odprtosti. Povedano drugače, gre za kraje, ki posedujejo nizko stopnjo ovir za vstop človeškega kapitala. Po rezultatih analiz, ki sta jih opravila, so se izkazali kot idealni za razvoj kreativnosti in inovacij kraji, v katerih se nahaja večji delež:

- istospolno usmerjenih moških in priseljencev (stopnja tovrstne populacije v določenem kraju kaže približne stopnje odprtosti oziroma tolerance do priselkov oziroma nekonformistov, kar naznanja večjo odprtost in znižuje družbene ovire za vstop delavcev s posebnimi znanji iz različnih okolij v določeno okolje),

- umetniki in svobodno razmišljajoči boemi (ta družbena skupina živi zunaj načel protestantske etike in duha kapitalizma, obenem pa ima raje svobodnejši način življenja, ki ni povezan s trdim delom in kopičenjem denarja, kar ustvarja kreativno okolje in pospešuje pretok idej).

Za merjenje družbeno-kulturne raznovrstnosti sta avtorja razvila indeks sestavljene raznovrstnosti,⁶ ki sta ga primerjala z indeksoma "tech-pole" in "tech-growth", ki ju je razvil DeVol⁷ (1999). Rezultati primerjave so pokazali, da se večina mest oz. regij z vrha lestvic indeksov "tech-pole" in "tech-growth" uvršča tudi na vrh lestvice indeksa sestavljene raznovrstnosti (več o tem glej v Florida, Gates, 2001).

Z vidika dejavnikov, ki delujejo v prid oz. omogočajo družbeno-kulturno raznovrstnost, ima primorska regija pred ostalimi slovenskimi regijami veliko prednosti, med katerimi izstopajo predvsem: strateška lega med Italijo in Hrvaško, pomembno mednarodno pristanišče, velik pomen turistične dejavnosti in univerzitetno središče.

Takšna "odprtost primorske regije v svet" se kaže tudi v strukturi prebivalstva. Po podatkih popisa iz leta 2002 je bilo v Mestni občini Koper 6 840 posameznikov, ki se niso opredelili kot Slovenci, leta 2004 pa se je v to občino priselilo 372 tujcev (SURs, 2006). Po podatkih, ki jih navaja Mlinar (2000), je v Mestni občini Koper 54% priseljencev. Glede na to bi lahko sklepali, da so prebivalci Slovenskega primorja tudi tolerantni do tujcev oz. priselkov. Te domneve v določeni meri podpirajo ugotovitve raziskave *Identiteta slovenske Istre – mladi* (Sedmak, 2003), v kateri so med drugim preučevali odnos mladih do multikulturalnosti, etnične heterogenosti, kulturnega in jezikovnega pluralizma, vprašanj, povezanih s priseljeniško problematiko itd. Rezultati raziskave (Sedmak, 2003) so pokazali, da so mladi iz slovenske Istre relativno naklonjeni večjezičnosti in večkulturnosti svojega okolja, saj pozitivno vrednotijo in sprejemajo medetnično fuzijo v obliki narodno mešanih zakonov/partnerstev, obenem pa izražajo tudi relativno visoko sprejemanje drugih jezikov in kultur. Do podobnih sklepov (le da na reprezentativnem vzorcu prebivalstva slovenske Istre) je prišla tudi Furlanova (2003). Zato v tem kontekstu nekoliko preseneča sledeča ugotovitev: "Četudi v splošnem vsi odgovori izpričujejo naklonjenost narodnemu in jezikovnemu pluralizmu in medkulturnemu sožitju, se omenjena pozitivna stališča znižajo, ko gre za priseljence" (Sedmak, 2003, 422).

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA NOČNEGA ŽIVLJENJA IN KULTURNEGA DOGAJANJA

Lokalne ugodnosti tega področja se nanašajo predvsem na možnosti zabave, glasbenih prireditev na ulicah in v različnih klubih, v katerih udeleženci lahko aktivno sodelujejo. Povedano drugače, gre za to, da mesta uporabljajo kulturne dogodke kot vabo za poslovni kapital.

Za merjenje lokalnih ugodnosti s področja nočnega življenja in kulturnega dogajanja je revija P. O. V. razvila indeks *coolness*. Ta indeks sestavljajo: povprečna starost populacije, demografska raznovrstnost, indikatorji nočnega življenja (število barov, nočnih klubov ipd.

6 Indeks sestavljene raznovrstnosti je seštevek treh indeksov: indeksa istospolno usmerjenih moških, boemskega indeksa in indeksa tujcev.

7 V indeksu "tech-pole" je DeVol (1999) kombiniral lokacijski količnik z deležem nacionalnega visokotehnološkega outputa, z indeksom "tech-growth" pa je meril rast outputa visokotehnoloških industrij znotraj metropolitanskih regij v odnosu do nacionalne stopnje rasti outputa visokotehnoloških industrij.

per capita) in kulturni indikatorji (število muzejev, umetniških galerij ipd. *per capita*). Po meritvah tega indeksa, ki jih je opravil Florida (2000a), so bila vodilna mesta na lestvici *coolness* in obenem tudi na lestvici delavcev s posebnimi znanji – mesta, ki so tudi visokotehnoška središča (San Francisco, Boston, Austin in Seattle).

Glede na to, da je turizem ena izmed glavnih ekonomskih dejavnosti na Obali (njegov pomen v občinskem gospodarstvu je najmanjši v občini Koper, nekoliko večji v občini Izola, prevladujoč pa v občini Piran), predpostavljamo, da je regija bogata z lokalnimi ugodnostmi obravnavanega področja. Med turistično ponudbo nedvomno sodi tudi ponudba aktivnega nočnega življenja in kulturni dogodki. Posebnost turistične dejavnosti primorske regije je, da temelji predvsem na klasični kombinaciji ponudbe morja (kopaliških zmogljivosti), sonca in kulinarike, zato je izrazito sezonsko usmerjena. V zadnjem času so se turistične dejavnosti pričele širiti tudi na področje igralniškega, predvsem pa konferenčnega turizma, ki pomembno dopolnjujeta osnovno ponudbo tudi v zimskem obdobju. Primanjkljaj turističnih dejavnosti, ki izvira iz izrazito sezonske usmerjenosti in dejstva, da potenciali zaledja za zdaj še zdaleč niso izkoriščeni (Program varstva okolja za slovensko Istro, 2001), se delno odražajo v tabeli 3, iz katere je razvidno, da večina prebivalcev Primorske meni, da bi bilo treba v prihodnosti intenzivno razvijati turistično dejavnost v regiji.

Tabela 4: Menite, da bi bilo treba v prihodnosti, recimo v prihodnjih 5 letih, na Primorskem intenzivno razvijati turizem? (Pinter et al., 2006).

Table 4: In your opinion, should the Primorska region in the future, say in the next 5 years, be working on intensive development in the area of tourism? (Pinter et al., 2006).

	$f_{(i)}$	%
Sploh se mi ne zdi pomembno	32	4,2
Se mi ne zdi pomembno	27	3,6
Se mi ne zdi pomembno, niti nepomembno	118	15,5
Zdi se mi pomembno	173	22,8
Zelo se mi zdi pomembno	402	52,9
Brez odgovora, ne vem	8	1,1
Skupaj	760	100,0

Predvsem v času turistične sezone postane Primorska regija priljubljeno središče zbiranja različnih umetnikov,

ki prodajajo svoje storitve in umetnine. Tudi drugače je ta regija zelo dovezetna za kulturne delavce, saj organizira različne delavnice in srečanja (npr. Mednarodna likovna delavnica v Abitantih, Primorski ulični festival ipd.).

LOKALNE UGODNOSTI S PODROČJA UGODNIH PROMETNIH POVEZAV IN PODROČJA INFRASTRUKTURE NOVIH IKT

Lokalne ugodnosti tega področja zajemajo predvsem bližino cest, letališč in možnosti uporabe širokopasovne medmrežne povezave. Enak pomen, kot so ga imele v prejšnjih ekonomskih obdobjih lokalne ugodnosti s področja ugodnih prometnih povezav, imajo v obdobju nove ekonomije lokalne ugodnosti s področja infrastrukture novih IKT. Za nemoteno opravljanje dejavnosti v obdobju nove ekonomije je nujno potreben širokopasovni dostop do storitev medmrežja, s pomočjo katerih se tekoče prenašajo večje količine podatkov. Zaradi tega se delavci s posebnimi znanji, katerih delo je močno odvisno od uporabe storitev medmrežja, med drugim odločajo za lokacije, ki ponujajo tudi širokopasovni dostop do tovrstnih storitev.

V starem mestnem jedru Kopra so pred kratkim izvedli edinstven projekt v Sloveniji, s katerim so ponudili enega od modelov reševanja problema izgradnje mestnih podatkovnih omrežij. Sam projekt pomeni vključitev petnajstih ustanov v enotno omrežje na skupaj dvaindvajsetih lokacijah starega mestnega jedra, hkrati pa to omrežje omogoča hiter in cenejši dostop do storitev medmrežja. V začetku letošnjega leta so ravno tako v Kopru pričeli s postavitvijo najsodobnejšega telekomunikacijskega omrežja. Prva stopnja obsega postavitve omrežja v območju starega mestnega jedra Kopra, sledijo pa Žusterna, Markovec, Olmo, Šalara in del Bertokov. V drugi stopnji se bo omrežje širilo še v zaledje Kopra (Ankaran, Hrvatini, Sv. Anton, Dekani itd.). Z uporabniškega vidika to pomeni, da bo prek tega omrežja potekal najhitrejši mogoč prenos neomejene količine podatkov prek medmrežja, kar bo omogočalo izvajanje različnih storitev, kot so: pošiljanje večjih datotek, spremljanje televizijskih programov, video- in govorna telefonija ipd.

Primorska regija je relativno dobro opremljena tudi s (tradicionalnimi) lokalnimi ugodnostmi s področja prometnih povezav. Med temi lokalnimi ugodnostmi v regiji so najbolj izkoriščeni pristanišče v Kopru,⁷ (avto)cestno omrežje in železnica. Čeprav je železniški potniški promet najcenejši javni promet proti notranjosti Slovenije, ga ljudje (zaradi slabih povezav in prepočasne proge) zelo malo uporabljajo. Večji izkoristek bi lahko imela

7 Lansko leto je bilo v Luki Koper pretovorjenih rekordnih 13 milijonov ton ladijskega tovora. V povezavi s tem je bilo prav tako lani v Luki Koper naloženih ali raztovorjenih rekordnih 163.769 železniških vagonov.

tudi letalski promet (Aerodrom Portorož) in pomorski potniški promet. Slednji ima trenutno vzpostavljeno linijo, ki pa ni resna alternativa avtobusnemu prevozu, saj obstaja le poleti in je namenjena predvsem turistom.

SKLEPI

Sodobna mesta bi morala v skrbi za ekonomski razvoj posvečati manj pozornosti kratkoročnim (ekološko oporečnim) strategijam pridobivanja ekonomskih prednosti in se namesto tega veliko bolj osredotočati na strategije privabljanja in zadržanja delavcev s posebnimi znanji. Pri tem se je treba zavedati, da za doseg tega cilja lokalne ugodnosti same po sebi niso dovolj, ampak jih je treba tudi izkoristiti. Na primer ni dovolj, če ima kraj čisto reko ali jezero, temveč mora biti na tej reki tudi omogočeno izvajanje različnih aktivnosti (veslanje, plavanje ipd.).

Strategija vpeljevanja lokalnih ugodnosti ima pred ostalimi ekonomsko-prostorskimi razvojnimi strategijami veliko prednosti, med katerimi je treba izpostaviti naslednje: enostavnost, relativna stroškovna ugodnost, ne dopušča grobih posegov v okolje ter je v kontekstu trajnostnega razvoja in usmeritev Agende 21.

Lokalne oblasti so še vedno ujete v kletko paradigme stare ekonomije, saj večinoma gradijo ekonomsko strategijo na lokalnih ugodnostih stare ekonomije, čeprav je

že kar nekaj časa očitno, da je prihodnost v majhnih kreativnih podjetjih, ki se ukvarjajo z novimi tehnologijami.

Analiza je pokazala, da ima primorska regija izredno pestro paleto lokalnih ugodnosti, ki pa niso v celoti izkoriščene. Veliko bi se dalo narediti še na vseh obravnavanih področjih lokalnih ugodnosti. Vendar pa tukaj trčimo na problem koordiniranega in sinergičnega sodelovanja med lokalnimi oblastmi, meščani, urbanisti, naravovarstveniki, regionalnimi univerzitetno-raziskovalnimi centri in ekonomskimi akterji.

Podatki javnomnenjske raziskave *Odnos prebivalcev Obale do naravnega okolja* (Pinter et al., 2006) kažejo na večinsko strinjanje anketirancev glede nadaljnega razvoja obravnavanih lokalnih ugodnosti primorske regije. Po eni strani to pomeni, da bi bil nadaljnji razvoj lokalnih ugodnosti legitimen s strani večine prebivalcev primorske regije, po drugi strani pa bi s tem zadovoljili želje prebivalcev regije ter prispevali k okolju po meri akterjev nove ekonomije, nenazadnje pa bi se povečala tudi kakovost življenja prebivalcev. Na takšen način bi tudi Koper postal ".../ prebivalcem prijazno sredozemsko mesto, živo, propulzivno, razvijajoče se, ki bo aktivno pozitivno vplivalo na širši prostor, spoštljivo do narave in kulture. Mesto novih možnosti" (Plazar Mlakar, 2003, 176).

SVILUPPO DELLA REGIONE DEL LITORALE NEL CONTESTO DELLA NUOVA ECONOMIA: ANALISI SOCIOLOGICA DELLE PROSPETTIVE SOSTENIBILI DI SVILUPPO ECONOMICO-TERRITORIALE

Blaž LENARČIČ

Università di Lubiana, Facoltà di Scienze Sociali, Istituto di Scienze Sociali, Centro per la sociologia teoretica,
SI-1000 Ljubljana, Kardeljeva ploščad 5
e-mail: blaz.lenarcic@fdv.uni-lj.si

SINTESI

L'articolo si concentra sull'attuale e il potenziale apporto della costruzione naturale e artificiale della Regione del Litorale per il suo sviluppo futuro nel contesto della nuova economia. Si parte dal presupposto che nella pianificazione territoriale sia necessario tenere in considerazione il forte legame degli stili del singolo individuo con l'ambiente circostante, come anche con la base economica nella quale questo individuo cresce.

Il contributo è diviso in due parti principali. La prima parte teorica descrive gli attuali trend economici mondiali (la nuova economia, gli operatori con conoscenze particolari) e il concetto di beni locali. La prima parte fa da cornice alla seconda parte dell'articolo, quella più pratica, in cui l'attenzione si sposta sull'analisi del livello attuale di "offerta" dei beni locali nella città più grande del Litorale, Capodistria, come anche sul loro potenziale (ancora) non sfruttato. La base dell'articolo è rappresentata dagli studi empirici del questionario Rapporto degli abitanti del Litorale con l'ambiente circostante, la maggior parte dell'analisi invece si concentra su una ricerca qualitativa. I risultati dell'analisi hanno dimostrato, fra l'altro, che Capodistria dispone di una vasta gamma di beni locali che non vengono sfruttati appieno. Inoltre, i dati utilizzati per la ricerca dimostrano che anche gli abitanti del Litorale sono

d'accordo con un ulteriore sviluppo della maggior parte dei beni presi in esame. Da un lato ciò significa che lo sviluppo dei beni locali sarebbe legittimato dalla maggior parte degli abitanti della regione del Litorale, e dall'altra parte questo andrebbe incontro alle esigenze degli stessi cittadini che darebbero il loro contributo in qualità di attori della nuova economia. E infine, tutto ciò porterebbe a un miglioramento dello standard di vita dei cittadini stessi.

Parole chiave: beni locali, nuova economia, operatori con conoscenze particolari, sviluppo sostenibile, regione del Litorale

LITERATURA

- Arora, A., Florida, R. et al. (2000):** Human Capital, Quality Of Place And Location. <http://www.heinz.cmu.edu/~florida/> (2003-06).
- Borja, J., Castells, M. (1997):** Local And Global. The Management Of Cities In The Information Age. London, Earthscan Publications Ltd.
- Brynjolfsson, E., Kahin, B. (eds.) (2000):** Understanding The Digital Economy. Cambridge, Massachusetts, The MIT Press.
- Castells, M. (2001):** The Internet Galaxy. Reflections On The Internet, Business And Society. Oxford, University Press Oxford.
- Castells, M. (1996):** The Information Age: Economy, Society And Culture I. The Rise Of The Network Society. Oxford, Blackwell.
- DeVol, R. (1999):** America's High-Tech Economy. Growth, Development And Risks For Metropolitan Areas. Milken Institute. http://www.milkeninstitute.org/pdf/ross_report.pdf (2003-06).
- Florida, R. (2002):** The Rise Of The Creative Class. And How It's Transforming Work, Leisure, Community & Everyday Life. New York, Basic Books.
- Florida, R. (2000):** The Economic Geography Of Talent. Carnegie Mellon University. <http://www.heinz.cmu.edu/~florida/pages/> (2003-06).
- Florida, R. (2000a):** Competing In The Age Of Talent: Environment, Amenities And The New Economy. <http://www.1000fom.org/Tool%20Box/florida.pdf> (2003-06).
- Florida, R., Gates, G. (2001):** Technology And Tolerance: The Importance Of Diversity To High-technology Growth. Center On Urban & Metropolitan Policy. The Brookings Institution, Survey Series. Washington D. C. <http://www.heinz.cmu.edu/~florida/pages/> (2003-06).
- Florida, R., Youl, S. (2001):** Innovation, Human Capital And Diversity. Carnegie Mellon University. <http://www.heinz.cmu.edu/~florida/pages/> (2003-06).
- Furlan, M. (2003):** Slovenska Istra stižiče jezikov in kultur: na kakšnih stališčih slonita jezikovna in kulturna bodočnost tega prostora. Annales, Series historia et sociologia, 13, 2003, 2. Koper, 389–404.
- Graham, S., Marvin, S. (2001):** Telecommunications And The City. Electronic Spaces, Urban Places. London, Routledge.
- Hočevar, M. (2000):** Novi urbani trendi, prizorišča v mestih – omrežja med mesti. Ljubljana, Znanstvena knjižnica FDV.
- Hrabar, M. et al. (2003):** Razvojni program za turizem in rekreacijo na območju predvidenega Krajinskega parka Dragonja (prostorska zasnova turistične infrastrukture). Končno poročilo (Usklajena verzija). Oikos, Svetovanje za razvoj, d.o.o., Domžale. <http://www.koper.si/povezava.aspx?pid=1112> (2006-03).
- Jacobs, J. (1992):** The Death And Life Of Great American Cities. Vintage Books, New York.
- Kirn, A. (2004):** Narava – družba – ekološka zavest. Ljubljana, Znanstvena knjižnica FDV.
- Kos, D. (2002):** Praktična sociologija za načrtovalce in urejevalce prostora. Knjižna zbirka Teorija in praksa. Ljubljana, FDV.
- Kotkin, J., DeVol, R. (2001):** Knowledge-Value Cities In The Digital Age. Milken Institute, February 13. <http://www.milkeninstitute.org/pdf/kvdc.pdf> (2003-06).
- Lefebvre, H. (2000):** The Production Of Space. Oxford, Blackwell.
- Mlinar, Z. (ed.) (2000):** Local Development And Socio-Spatial Organization. Trends, Problems And Policies: The Case Of Koper, Slovenia. Local Government And Public Service Reform Initiative. Budapest, Open Society Institute.
- Mlinar, Z. (1994):** Individuacija in globalizacija v prostoru. Ljubljana, SAZU.
- Mlinar, Z. (1990):** Prostor in sociologija. Družboslovne razprave, 7, 1990, 10. Ljubljana, 3–12.
- MO Koper (2006a):** Strategija prostorskega razvoja. <http://www.koper.si/povezava.aspx?pid=5120> (2006-03)
- MO Koper (2006b):** Poročilo o stanju okolja v Mestni Občini Koper. <http://www.koper.si/podrocje.aspx?id=391> (2006-03).
- MO Koper (2006c):** Program varstva okolja za slovensko Istro. Stanje okolja – delovno gradivo 31.3. <http://www.koper.si/dokument.aspx?id=2764> (2006-03).
- Pinter, A. et al. (2006):** Odnos prebivalcev Obale do naravnega okolja. Gradivo za raziskavo "Trajnostni

razvoj regije in pristanišča". Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Center za javnomnenjske raziskave, Koper.

Plazar Mlakar, M. (2003): Določitev sinergetskih učinkov razvojnih potencialov mesta – primer mesta Koper. *Annales, Series historia et sociologia*, 13, 2003, 1. Koper, 163–180.

Sedmak, M. (2003): Stališča mladih slovenske Istre do (med)kulturnih fenomenov okolja bivanja. *Annales, Series historia et sociologia*, 13, 2003, 2. Koper, 405–424.

SURS, 2006: Statistični urad Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve – Centralni register prebivalstva. [Http://www.stat.si/](http://www.stat.si/) (2006-03).

Špendl, R. (2001): Program varstva okolja za Slovensko Istro. Povzetek stanja okolja (23.4.2001). [Http://www.koper.si/povezava.aspx?pid=1108](http://www.koper.si/povezava.aspx?pid=1108) (2006-03).

Waits, M. (2001): The Downtowns Of The Future. Venues for creativity and interaction in the new economy. Working draft for Alliance for Regional Stewardship.

[Http://www.regionalstewardship.org/Documents/Downtowns_of_the_Future.pdf](http://www.regionalstewardship.org/Documents/Downtowns_of_the_Future.pdf) (2003-06).

Žlebir, N. (2005): Meritve onesnaženosti zraka v Kopru od 18. januarja do 26. junija 2005. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Agencija Republike Slovenije za okolje in prostor.